

Flora- en faunaonderzoek

Rijnbandijk 16
Opheusden

Flora- en faunaonderzoek

Rijnbandijk 16 Opheusden

Titel	Flora- en faunaonderzoek Rijnbandijk 16 Opheusden
Uitvoering	Bureau Bleijerveld/Ruimte voor Advies
Opdrachtgever	Buro Boot Plesmanstraat 5 3900 AM Veenendaal
Datum	27 februari 2015
Status	definitief 2 ^e versie

Bureau
Bleijerveld

Andringastrjitte 27
8495 JZ Aldeboarn

tel 0566-632073
bleijerveld@ruimtevooradvies.nl

www.ruimtevooradvies.nl

INHOUD

1	INLEIDING	1
1.1	Aanleiding en doel	
1.2	Opzet onderzoek	
1.3	Plangebied en ingreep	
2	WETTELIJK KADER	5
2.1	Inleiding	
2.2	Flora- en faunawet	
2.3	Natuurbeschermingswet	
2.4	Ecologische hoofdstructuur	
2.5	Rode lijsten	
3	RESULTATEN	8
3.1	Gebiedsbeleid	
3.2	Veldonderzoek flora	
3.3	Veldonderzoek fauna	
4	CONCLUSIES	13

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

Aan de noordrand van Opheusden bevindt zich het complex van een voormalige meubelzaak met een losstaande woning. Het voornemen bestaat om bebouwing te slopen en te vervangen door nieuwbouw. Onder meer bij ruimtelijke ingrepen dient rekening te worden gehouden met beschermde soorten en gebieden. Wet- en regelgeving omtrent deze soorten en gebieden is vastgelegd in de Flora- en faunawet (Ff-wet), Natuurbeschermingswet (NB-wet) en de structuurvisie.

Figuur 1. Buitengebied Hoevelaken met globale ligging plangebied (rood).

Het onderhavige rapport beschrijft de resultaten van een zogenaamde *quick scan* van beschermde natuurwaarden in en rond het plangebied. De rapportage kan dienst doen als onderbouwing bij bestemmingsplanwijzigingen en ontheffings- of vergunningaanvragen in het kader van de Ff-wet respectievelijk NB-wet.

Een *quick scan* betreft een beoordeling van de aanwezige natuurwaarden in en rond het plangebied. Bronnenonderzoek, een terreinbezoek en ecologische kennis vormen de basis van de beoordeling. De *quick scan* is een momentopname en geen standaard veldinventarisatie waarbij meerdere veldrondes in een seizoen worden uitgevoerd. Een *quick scan* geeft daardoor een beperkter beeld dan een standaard veldinventarisatie. Omdat het onderzoek een momentopname betreft kan geen rekening worden gehouden met de dynamische aspecten van natuur, zoals migratie en kolonisatie door soorten en veranderd terreingebruik en –beheer na afloop van het onderzoek.

1.2 Opzet onderzoek

Bij de beoordeling van het plangebied is een bronnenonderzoek verricht naar het voorkomen van beschermde soorten en de ligging van beschermde gebieden in de regio. Daarvoor is, zover mogelijk en nodig, gebruik gemaakt van verspreidingsatlassen en de website van Waarneming. Voor de ligging van beschermde gebieden is gebruik gemaakt van diverse overheidswebsites. Op 1 juli 2014 is het plangebied bezocht. Daarbij is gelet op de daadwerkelijke aanwezigheid van beschermde soorten en indirecte aanwezigheid in de vorm van sporen (verblijfplaatsen, wissels, pootafdrukken en dergelijke). Verder is het terrein beoordeeld op de geschiktheid voor beschermde soorten (habitatbeoordeling). Tot slot zijn de gebouwen op het terrein onderzocht op het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen.

1.3 Plangebied en ingreep

Het plangebied ligt tegen de doorgaande weg over de dijk met ten zuiden daarvan de bebouwde kom van Opheusden. Ten noorden van de Rijnbandijk liggen de uiterwaarden van de Rijn die grenzend aan het plangebied in gebruik zijn als paardenwei met daarachter de zomerdijk. Ten noorden van de zomerdijk ligt een grote zandwinning die ook een recreatieve functie heeft. Ten noordwesten van het erf ligt voor de zomerdijk een kolk met bomen er omheen. Ten westen van het plangebied bevond zich op de Rijnbandijk een woonerf waarvan de woning afgelopen zomer is gesloopt.

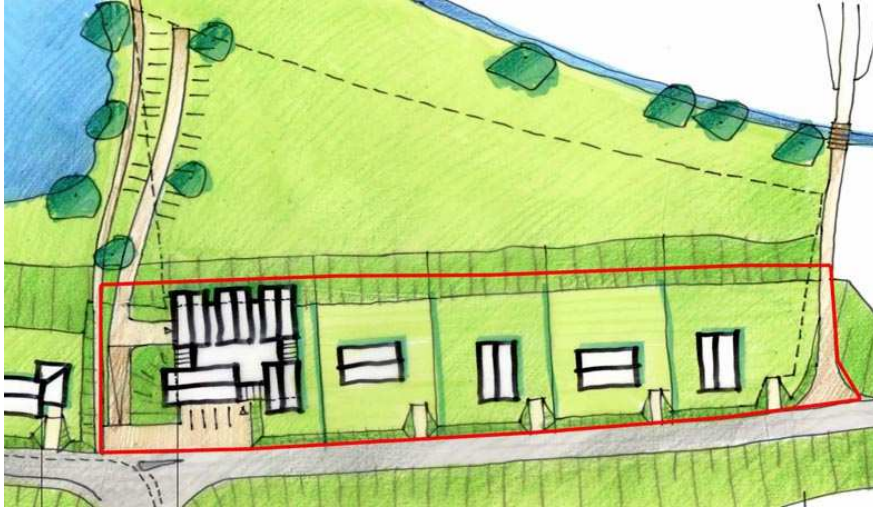
Het plangebied wordt gevormd door een erf dat op de Rijnbandijk ligt, dat wil zeggen op de winterdijk van de Rijn. Op het terrein staan een complex van een meubelzaak dat bestaat uit geschakelde gebouwen met verschillende leeftijden (fig 3: nr.'s 2 en 3) en een losstaande woning met schuur (fig 3: nr.1 resp. nr. 4). Ten oosten van de bebouwing ligt een grote moestuin. De oppervlakte van het plangebied bedraagt circa een halve hectare, waarvan de moestuin ongeveer de helft inneemt.

Het meubelcomplex is deels oud (begin vorige eeuw) en deels jong (ca. 1980). De gebouwen bestaan in de regel uit bakstenen gevels met een pannendak, maar op sommige plaatsen is voor de gevels ook plaatmateriaal gebruikt en voor de dakbedekking bitumen. In de nieuwere delen is in ieder geval een spouw aanwezig. Omdat het complex op het talud van de dijk staat, zijn de gevels aan de noordkant ongebruikelijk hoog (>10 meter). De woning stamt uit dezelfde tijd als de nieuwbouw van het complex en heeft ook een vergelijkbare constructiewijze. Op het erf zijn alleen struiken en jonge bomen aanwezig. Oppervlaktewater ontbreekt op het terrein. In de directe omgeving is oppervlaktewater aanwezig in een slootje tegen de noordwesthoek aan van het plangebied en de al eerder genoemde kolk. De tuin van het erf is zeer goed onderhouden met uitzondering van de binnentuin van het meubelcomplex (tussen de woning en de bebouwing ten westen daarvan). Dit stuk is al enige tijd niet onderhouden en sterk verwilderd.

Het voornemen bestaat om het meubelcomplex en mogelijk ook de woning te slopen en te vervangen door woningen. Het plan komt voort uit de beslissing om de dijk op het traject Hagestein-Opheusden te versterken (SNIP 3). Voor de versterking is de sloop van de woningen aan de Rijnbandijk 2-18 noodzakelijk. In het dijkversterkingsbesluit is vastgelegd dat er ter vervanging van de te slopen panden twee of drie eengezinswoningen en drie appartementenvilla's op de locatie mogen worden gebouwd. Het plan voor de nieuwbouw verkeerd in een vroeg ontwerpstadium. In figuur 3 is een ruwe schets van het plan weergegeven.

Figuur 2. Luchtfoto huidige situatie met projectgrens (geel) en nummerv verwijzing gebouwen.

Figuur 3. Voorlopige schets van het ontwikkelingsplan met plangrens in rood.

Foto 1. Westkant plangebied met voorzijde van de meubelzaak.

Foto 2. Plangebied in westelijke richting gezien met op de voorgrond de tuin en op de achtergrond de meubelzaak (l) en de woning (r).

Foto 3. Achterzijde plangebied met links de woning en rechts het nieuwere gedeelte van de meubelzaak.

Foto 4. Westzijde plangebied met achterzijde meubelzaak.

Foto 5. Landschap ten noordwesten van het plangebied.

Foto 6. Landschap ten noorden van het plangebied.

2 WETTELIJK KADER

2.1 Inleiding

In Nederland is de wetgeving omtrent de bescherming van natuurwaarden gesplitst in soortbescherming en gebiedsbescherming. De bescherming is geregeld in respectievelijk de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet. In deze twee wetten zijn de nationale natuurwetgeving en internationale richtlijnen en verdragen verankerd, zoals Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Wetlands-Conventionie, Conventionie van Bern, Cites en Verdrag van Ramsar.

2.2 Flora- en faunawet

De bescherming van dier- en plantensoorten in Nederland is geregeld via de Flora- en faunawet. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen kan op grond van artikel 75 worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Een ontheffingsaanvraag wordt beoordeeld door de Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I.

Verbodsbepalingen

Art. 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op andere wijze van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.

Art 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.

Art 10: Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.

Art 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.

Art 12: Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.

De beschermde soorten zijn ondergebracht in drie tabellen die elk een ander beschermingsregime kennen.

In tabel 1 zijn de algemene beschermde soorten ondergebracht. In geval van ruimtelijke ingrepen, en bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van tabel 1 een vrijstelling van de verbodsbepalingen.

In tabel 2 zijn de minder algemene beschermde soorten ondergebracht. In geval van ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van tabel 1 een vrijstelling van de verbodsbepalingen, mits men werkt op basis van een door het Ministerie van EL&I goedgekeurde gedragscode. In overige gevallen is een ontheffing noodzakelijk, waarbij een lichte toetsing wordt toegepast.

In tabel 3 zijn de strikt beschermde soorten ondergebracht, waaronder bijlage 4-soorten van de Habitatrichtlijn. In geval van bestendig gebruik en beheer geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen (uitgezonderd art. 10), mits men werkt op basis van een door het Ministerie van EL&I goedgekeurde gedragscode. Voor ruimtelijke ingrepen is in alle gevallen is een ontheffing noodzakelijk, waarbij een zware toetsing wordt toegepast.

Bij lichte toetsing wordt één criterium gehanteerd:

1) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Bij zware toetsing worden drie criteria gehanteerd:

1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang,

2) er is geen alternatief,

3) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen (Art. 2). Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat.

Per 26 augustus 2009 is de beoordeling van ontheffingen en het gebruik van gedragscodes gewijzigd als gevolg van uitspraken van de Raad van State. Verder is de lijst uitgebreid van vogels waarvan de nestplaats jaarrond is beschermd. Voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn is het alleen nog mogelijk ontheffing te krijgen op grond van een belang dat is opgenomen in de Habitatrichtlijn. Ontheffing op basis van belang j 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling' van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten is niet meer mogelijk. Met betrekking tot de soortgroep vogels kan daarnaast ook geen ontheffing meer worden aangevraagd op basis van belang e 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'

Er is nadruk komen te liggen op het voorkomen van negatieve effecten. Bij ingrepen die negatieve effecten hebben zijn er twee mogelijkheden:

1. Mitigatie

Wanneer door toepassing van mitigerende maatregelen negatieve effecten kunnen worden voorkomen, is een ontheffing niet meer verplicht.

2. Ontheffing

Wanneer mitigatie niet mogelijk is, dient een ontheffing te worden aangevraagd.

ontheffing

Bij de beoordeling dienen de volgende vragen in onderstaande volgorde te worden beantwoord:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast door de werkzaamheden?
- Is er een wettelijk belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Dienst Regelingen beoordeelt vervolgens of het wettelijk belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en).

Tabel 2-soorten

Tabel 2-soorten worden getoetst aan de gunstige staat van instandhouding. Een gedragscode kan ook uitkomst bieden voor Tabel 2-soorten. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit. Daarbij moet worden aangetoond dat precies zo wordt gewerkt als de gedragscode aangeeft.

Vogels

Voor vogels is ontheffing alleen mogelijk op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b) *
- Veiligheid van het luchtverkeer (c)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)

Tabel 3-soorten

Bijlage 1-soorten

Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 is ontheffing mogelijk op grond van alle belangen uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. In de praktijk komen bij Bijlage 1-soorten onderstaande vier belangen het meeste voor bij een ontheffing voor een ruimtelijke ingreep.

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Bijlage IV-soorten Habitatrichtlijn

Voor Bijlage IV-soorten uit Tabel 3 alleen ontheffing mogelijk op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dat zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)

2.3 Natuurbeschermingswet

De NB-wet heeft de bescherming en instandhouding van natuurgebieden met een hoge ecologische waarde in Nederland als doel. Daartoe zijn gebieden aangewezen in het kader van de Vogelrichtlijn (VR-gebieden), Habitatrichtlijn (HR-gebieden) en het Verdrag van Ramsar (Wetlands). Verder vallen ook Beschermd Natuurmonumenten onder de NB-wet. De VR- en HR-gebieden worden samengevat onder de noemer Natura 2000. Voor de Natura 2000-gebieden worden/zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd voor specifieke vogelsoorten of habitats. Deze kunnen van gebied tot gebied verschillen. De vier genoemde gebieden kunnen overlappen. Activiteiten die een negatief effect hebben op Natura 2000-gebieden zijn verboden. Dat geldt ook voor activiteiten buiten de gebieden die een negatief effect hebben binnen het gebied. Voor activiteiten is een vergunning mogelijk. Een vergunning wordt pas afgegeven wanneer een zogenaamde 'habitattoets' is doorlopen. Hieruit moet blijken dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast en de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van de soorten niet verslechtert en geen verstoring van soorten optreedt. Een vergunning wordt afgegeven door de betreffende Provincie.

2.4 Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

De EHS is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. De EHS bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);
- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

De begrenzing van de EHS wordt door de provincie vastgesteld en is in verwerkt in provinciale streekplannen. Per eenheid zijn natuurdoeltypen geformuleerd. In of in de nabijheid van EHS-gebieden zijn handelingen verboden die de waarden, kenmerken of functies van het gebied aantasten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van groot openbaar belang. In dat geval dienen negatieve effecten wel te worden gecompenseerd.

2.5 Rode lijsten

Rode lijsten geven een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of duidelijk achteruit zijn gegaan. Rode lijsten hebben een signaleringfunctie en geen juridische status. Plaatsing op de lijst betekent daarom niet automatisch dat de soort beschermd is. Daarvoor is opname van de soort onder de Flora- en faunawet nodig. De Rode lijsten zijn richtinggevend voor toekomstig beleid. Van overheden en terreinbeherende organisaties wordt verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten.

3 RESULTATEN

3.1 Gebiedsbeleid

De uiterwaarden ter hoogte van Opheusden behoren tot aan de dijkweg tot de Ecologische Hoofdstructuur. Dit betekent dat het plangebied in zijn geheel in de EHS ligt. De EHS heeft in en rond het plangebied de status 'verweving'. In de EHS verweving en verbindingzones zijn, in tegenstelling tot de EHS natuur, onder voorwaarden mogelijkheden voor de ontwikkeling van andere functies. In de EHS-verweving en sterker nog in EHS-verbinding, zijn onderdelen van de EHS niet voor 100% belegd met natuurdoelen. Het zijn als het ware zoekgebieden waar de precieze locatie van natuurdoelen nog niet vast staat. Initiatieven voor bijvoorbeeld recreatie of landschappelijk wonen kunnen hier mogelijk zijn wanneer wordt bijgedragen aan de realisering van de natuurdoelen, die dan onderdeel moet zijn van de realisering van het initiatief (bron: provincie Gelderland). Er is aangenomen dat woonerven buiten de EHS vallen. Wel kan een nieuwe ontwikkeling op een erf grensoverschrijdende negatieve effecten. In eerste instantie wordt een dergelijk effect uitgesloten geacht. De huidige bestemming verandert van werken en wonen naar wonen. Van deze bestemmingswijziging zijn geen negatieve effecten op het omliggende gebied te verwachten, mits het gebruik van het plangebied beperkt blijft tot het plangebied zelf.

In de concept plannen is ten noordwesten van het huidige woonerf (fig. 3 linksboven) een parkeergelegenheid gepland. De parkeerplaats is bedoeld voor een tweede auto en bezoekers van het appartementengebouw. Realiseren van een parkeergelegenheid buiten het erf is te beschouwen als een ruimtelijke ontwikkeling in de EHS, waarvoor een Nee, tenzij-afweging moeten worden gemaakt. Omdat er op de plaats van de geprojecteerde parkeergelegenheid sprake is van overlapping van de EHS met Natura 2000-gebied, zijn de richtlijnen van Natura 2000 hier leidend. Ook in Natura 2000-gebieden zijn ruimtelijke ontwikkelingen gereguleerd (zie hieronder).

Figuur 4. Ligging plangebied (rood) t.o.v. EHS-verweving (oranje).

De uiterwaarden zijn ook aangewezen als beschermd gebied in het kader van Natura-2000, zijnde gebied 'Uiterwaarden Rijn'. Het plangebied grenst hieraan. Rond het plangebied zijn de uiterwaarden specifiek aangewezen in het kader van de Vogelrichtlijn (VR) en niet in het kader van de Habitatrichtlijn (HR). De soorten waarvoor het gebied zich kwalificeert zijn in tabel 1 aangegeven. Er gelden ook enkele complementaire doelen, dat wil zeggen doelen die voor hun verwezenlijking afhankelijk zijn van het totale Natura-2000-gebied (HR + VR). De doelen zijn in de volgende tabel aangegeven.

Broedvogels (VR)	Niet-broedvogels (VR)	Complementaire doelen (HR + VR)
Porseleinhoen	Fuut	Droge hardhoutoibossen
Kwartelkoning	Aalscholver	Zeeprk
IJsvogel	Kleine zwaan	Rivierprk
Oeverzwaluw	Kolgans	Grote modderkruiper
	Grauwe gans	Kamsalamander
	Smient	
	Krakeend	
	Pijlstaart	
	Slobeend	
	Tafeleend	
	Kuifeend	
	Nonnetje	
	Meerkoet	
	Kievit	
	Grutto	
	Wulp	

Tabel 1. Instandhoudingsdoelstellingen Natura-2000-gebied 'Uiterwaarden Rijn'

Op grond van het karakter en het gebruik van het terrein rond het plangebied wordt een negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen uitgesloten geacht. Voor de aangewezen broedvogels ontbreekt geschikt leefgebied in de omgeving van het plangebied. Voor de niet-broedvogels van open gebieden (Kleine zwaan/ganzen/steltlopers) is het terrein te besloten en te intensief gebruikt. Voor de watervogels vormt alleen de kolk ten noordwesten van het plangebied geschikt leefgebied. Gelet op de aard van de bestemmingswijziging, is een negatief effect op de potentie van de kolk uit te sluiten, mits het gebruik van het plangebied beperkt blijft tot het plangebied.

De realisatie van parkeergelegenheid buiten het huidige erf is te beschouwen als een ruimtelijke ontwikkeling in beschermd gebied. De status van Natura 2000-gebied is hier leidend. Een evident negatief effect van de aanleg van een parkeerterrein is ruimtebeslag.

Figuur 5. Ligging plangebied (rood) t.o.v. Natura-2000-gebied (groen).

3.2 Veldonderzoek flora

Wilde flora was beperkt tot gazons en ruige randjes langs gebouwen en borders. De vegetatie was kenmerkend voor tuinen met kort levende pionierssoorten, stikstofminnende soorten en graslandsoorten van voedselrijke bodem. Er groeiden soorten als Gewone melkdistel, Grote brandnetel, Gewone brunel, Mannetjesvaren, Kleefkruid, Bruidssluier, Speerdistel, Echte kamille, Zachte dravik, Slipbladige ooievaarsbek, Vijfvingerkruid en Reuzenzwenkgras. In de paardenwei ten noorden van het plangebied stond opvallend voor Knolboterbloem. Er zijn geen bedreigde of beschermde soorten gevonden en het voorkomen van dergelijke soorten is uit te sluiten.

3.3 Veldonderzoek fauna

Zoogdieren

Alle inheemse soorten zoogdieren worden beschermd door de Flora- en faunawet. Er zijn geen zoogdieren in het plangebied waargenomen. Tijdens het vleermuisonderzoek is in de kolk eenmalig kort een Bever gezien. In het plangebied waren op beperkte schaal sporen aanwezig van kleine zoogdieren in de vorm van holen. Het plangebied is alleen geschikt voor weinig kritische soorten als Huisspitsmuis, Rosse woelmuis en Veldmuis. In de schuur zijn uitwerpselen gevonden van de onbeschermde soorten Huismuis en Bruine rat. De strikter beschermde soorten zijn hoogstens als passant te verwachten.

Vleermuizen

Alle soorten vleermuizen zijn strikt beschermd (tabel 3/bijlage IV HR). Verblijfplaatsen bevinden zich in bomen of kunstwerken, zoals gebouwen. Op het terrein komt geen geschikte begroeiing voor die kan dienen als verblijfplaats. Alle gebouwen zijn in meer of mindere mate geschikt als verblijfplaats op grond van de aanwezigheid van spouwen, pannendaken, holle daklijsten en wanden of donkere zolders. Op grond hiervan is in het zomerhalfjaar van 2014 een vleermuisonderzoek uitgevoerd. Het door het ministerie goedgekeurde vleermuisprotocol schrijft een minimale inzet voor van twee bezoeken in de periode half mei-half juli en twee bezoeken in de periode half augustus-1 oktober. In onderstaande tabel zijn de details van de bezoeken weergegeven.

Datum	periode	soort	Temp	Wind	weertype
1 juli 2014	Avond	Gierzwaluw + vleermuis	18°C	0 Bft	Onbewolkt
14 juli 2014	Avond	Gierzwaluw + vleermuis	20°C	1 Bft	Licht bewolkt
2 september 2014	Avond	Vleermuis	18°C	0 Bft	Licht bewolkt
13 september 2014	Avond	Vleermuis	15°C	0 Bft	Onbewolkt

De bezoeken duurden in het voorjaar van zonsondergang tot twee uur daarna. In het najaar begonnen de bezoeken een uur na zonsondergang met het oog op de balts die gewoonlijk later op de avond aanvangt. Het ochtendbezoek besloeg de twee uur voor zonsopgang. Op de laatste bezoek dag is voorafgaand aan het ochtendbezoek het terrein kortstondig rond middernacht bezocht. De weersomstandigheden tijdens de bezoeken waren gunstig voor het inventariseren van vleermuizen, dat wil zeggen windarm, droog en voldoende warm ($\geq 10^{\circ}$ C). Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van een *bat detector* (Pettersson D 240x) en een kijker. Zonodig konden hoogwaardige digitale geluidsopnamen worden gemaakt voor soortanalyse (Olympus LS-11).

Resultaten voorjaarsonderzoek vleermuizen

De locatie leek gunstig voor vleermuizen op basis van de ligging bij de rivier en de constructie van de gebouwen. Tijdens het eerste bezoek op 1 juli zijn echter weinig vleermuizen waargenomen. Het betroffen voornamelijk Gewone dwergvleermuizen. De eerste exemplaren verschenen 's avond pas laat na zonsondergang. Hieruit valt af te lezen dat de verblijfplaatsen zich niet in de directe omgeving van het plangebied bevonden. De meeste exemplaren zijn in de eerste helft van de avond waargenomen.

Vermoedelijk betroffen het vleermuizen die vanuit de kern van Opheusden richting rivier vlogen. De Laatvlieger betrof een langsvliegend dier. Het beeld op 14 juli kwam vrijwel exact overeen met dat van 1 juli (enkele Gewone dwergvleermuizen en één Laatvlieger). Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor verblijfplaatsen.

Resultaten najaarsonderzoek vleermuizen

Het eerste najaarbezoek op 2 september verschilde weinig van het voorjaarsonderzoek. Wel lag het aantal waarnemingen hoger en bevond zich tussen de Gewone dwergvleermuizen af en toe een Ruige dwergvleermuis. Ook nu is weer een langsvliegende Laatvlieger waargenomen. Vergeleken met het voorjaarsonderzoek zakte het aantal waarnemingen in de tweede helft van de avond minder in en was het beeld wat onrustiger doordat vaak heen en weer werd gevlogen tussen Opheusden en de uiterwaarden. Tijdens het laatste bezoek was het aantal waarnemingen het hoogst. Gewone dwergvleermuis is het meest waargenomen. Het aandeel Ruige dwergvleermuis lag hoger dan op 2 september. Verder vlogen verschillende malen Laatvliegers langs. De meeste waarnemingen hadden betrekking op vleermuizen die door het plangebied vlogen tussen Opheusden en de uiterwaarden. Rond de kolk foerageerden op de laatste bezochtdag aanzienlijke aantallen vleermuizen. Tijdens de eerste drie bezoeken vloog er tegen de verwachting in weinig rond de kolk. Tijdens het najaarsonderzoek is geen balts vastgesteld of ander verblijfplaats indicerend gedrag. Hieruit is geconcludeerd dat de gebouwen in het plangebied geen functie vervullen voor vleermuizen.

Vogels

Alle inheemse broedvogels zijn beschermd. De Flora- en faunawet maakt onderscheid tussen vogels zonder en met vaste broedplaatsen. Van vogels zonder vaste broedplaats zijn alleen de broedsels beschermd en niet het leefgebied. Van vogels met een vaste broedplaats is naast de broedplaats (jaarrond) ook het functionele leefgebied beschermd. Het plangebied is geschikt voor algemene soorten van bos en struweel op grond van de aanwezigheid van struiken, jonge bomen en een jonge boomgaard. In het plangebied waren kenmerkende soorten van landelijk gelegen tuinen aanwezig, zoals Koolmees, Houtduif, Ekster, Kneu, Tjiftjaf, Merel en Witte kwikstaart. In de populierenrij op de zomerdijk verbleven een Grote bonte specht en een Groene specht. Onder het dak van de meest westelijke vleugel van het meubelcomplex bevond zich een nestplaats van Witte kwikstaart. Wat broedvogels met een vaste nestplaats betreft, is het complex potentieel geschikt voor Huismus en Gierzwaluw. Beide soorten zijn wel in en rond het plangebied vastgesteld, maar er zijn geen aanwijzingen gevonden voor nestplaatsen. Met betrekking tot Huismus is gedurende de ochtend van de quick scan gelet op aanwezigheid en nestindicerend gedrag. Ook tijdens de bezoeken voor het vleermuisonderzoek is op Huismus gelet. Er is eenmaal een Huismus gezien. Het ging om een recent uitgevlogen jong dat kortstondig in de binnentuin verbleef en daarna terugkeerde naar de bebouwde kom van Opheusden. Volgens de bewoner broedde vroeger weleens een Huismus onder de pannen, maar is al enige jaren geen broedgeval meer vastgesteld. Ten aanzien van Gierzwaluw zijn de gebouwen tijdens de quick scan onderzocht op sporen van Gierzwaluw in de vorm van in- en uitvliegen en roepende jongen. Verder is het plangebied tijdens de vleermuisbezoeken in het voorjaar eerder bezocht met het oog op invliegende dieren. Zowel tijdens de quick scan als voor de twee vleermuisbezoeken waren Gierzwaluwen in de lucht rond het plangebied aanwezig. Op geen van de data is nestindicerend gedrag waargenomen. Dit is wel in Opheusden vastgesteld in de vorm van zwermen en dergelijke. Dit gedrag was zichtbaar vanuit het plangebied. Veel van de waarnemingen in het plangebied hadden betrekking op vogels die heen en weer vlogen tussen Opheusden en de uiterwaarden.

Amfibieën en reptielen

Alle soorten amfibieën en reptielen zijn in meer of mindere mate beschermd. Het plangebied is vrijwel ongeschikt voor amfibieën vanwege het ontbreken van geschikt

voortplantingswater, de geringe dekking in het plangebied en de goede staat van onderhoud van de tuin. Van amfibieën is hoogstens een zwervend exemplaar uit tabel 1 te verwachten, zoals een Bruine kikker of Gewone pad. Voor reptielen voldoet het plangebied en de omgeving niet aan de habitateisen. Deze groep is volledig uit te sluiten.

Vissen

In het plangebied komt geen oppervlaktewater voor. Een effect op vissen in het algemeen en beschermde soorten in het bijzonder is daarom uitgesloten.

Ongewervelden

Het plangebied vertegenwoordigt geen belang voor beschermde soorten uit de overige soortgroepen. Een negatief effect op beschermde soorten uit de groep ongewervelden is uitgesloten.

4 CONCLUSIES

Gebiedsbescherming

Het plangebied ligt in de EHS-verweving en tegen Natura-2000-gebied aan. Het plan voor de nieuwbouw komt voort uit het dijkversterkingsbesluit. Hierin is toestemming gegeven voor de bouw van verschillende woning als compensatie voor de noodzakelijke sloop. Zolang het plan beperkt blijft tot het huidige woonerf is in eerste instantie geen negatief effect op de beschermde gebieden te verwachten.

De realisatie van parkeergelegenheid buiten het huidige erf is te beschouwen als een ruimtelijke ontwikkeling in beschermd gebied. De status van Natura 2000-gebied is hier leidend. Een evident negatief effect van de aanleg van een parkeerterrein is ruimtebeslag.

Flora

- Er zijn geen bedreigde of beschermde plantensoorten aangetroffen. Het voorkomen van bedreigde en strikter beschermde soorten is uit te sluiten.

Fauna

- De ingreep heeft kan een negatief effect hebben op tabel-1-soorten uit de groepen zoogdieren en amfibieën. Voor dergelijke soorten geldt een algemene vrijstelling van de verbodsbepalingen in geval van ruimtelijke ontwikkelingen.
- In de gebouwen zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen (tabel 3/bijlage IV HR) gevonden. Het belang van het terrein voor vliegroutes en als foerageergebied is te verwaarlozen.
- In de gebouwen en de opgaande begroeiing zijn broedsels van vogels zonder vaste nestplaats te verwachten.
- Broedvogels met een vaste nestplaats zijn niet binnen het plangebied vastgesteld.
- Het plan is niet van invloed op strikter beschermde zoogdieren, reptielen, strikter beschermde amfibieën, vissen en ongewervelden.

Uit het onderzoek komen naar voren dat het plan – wat de strikter beschermde soorten betreft – een negatief effect kan hebben op broedvogels zonder vaste nestplaatsen. Het is verboden broedsels van vogels te verstoren of te vernielen. Daarom dient de sloop van de gebouwen ten minste buiten de periode half maart – half juli te gebeuren of voor aanvang van het broedseizoen ongeschikt te zijn gemaakt. Eerdere en met name latere nestgevallen zijn mogelijk. In de periode november-februari is de kans op verstoring van broedsels nihil.

